More recently, Ivana had graciously accepted to contribute an article to the special issue I am editing for Discover Global Society (Springer Nature). Her untimely departure leaves a void that cannot be filled, but her legacy will live on through her writings and the countless scholars she has inspired.

Rest in peace, Ivana. You will be deeply missed but never forgotten.

Lilian Negura[1]

*

Afrânio Raul Garcia Jr. (1948-2024)

Nous avons la très grande tristesse de vous annoncer le décès le 30 novembre de notre collègue Afrânio Raul Garcia Jr., survenu après qu'il ait mené pendant plus de 10 ans un combat contre la maladie.

Afrânio a été le principal animateur de 1996 à aujourd'hui du Groupe de Réflexion sur le Brésil Contemporain (GRBC), et a été directeur de 1996 à 2009 du Centre de Recherches sur le Brésil Contemporain (CRBC), fondé par Ignacy Sachs avant de devenir chercheur au Centre européen de sociologie et de science politique.

Economiste et anthropologue de formation, Afrânio a longtemps travaillé au Musée national de l'Université Fédérale de Rio de Janeiro (UFRJ), et a participé aux grandes enquêtes sur les transformations de la plantation sucrière au début du XXe siècle dans le Nordeste du Brésil. Il soutient un doctorat en 1983 à l'Université Fédérale de Rio de Janeiro. Dès les années 1966-68, il vient en France et fait une partie de ses études supérieures à Nanterre ; par la suite il y vient régulièrement pour des séjours d'études et de recherche plus ou moins longs. Il est notamment accueilli par Pierre Bourdieu au Centre de Sociologie Européenne, travaillant ainsi à ses côtés avec de nombreux autres chercheur-e-s dynamiques. Il vit partagé entre le Brésil et la France, et devient un véritable chercheur international.

Deux premiers ouvrages *O sul, caminho do roçado : estratégias de reprodução camponesa e transformação social*, Brasília, Marco Zero, 1989, et *Libres et assujettis : Marché du travail et modes de domination au Nordeste*, Paris, Les Éditions de la MSH, 1989, qui seront suivis de plusieurs autres et de très nombreux articles marquent fortement le développement des recherches en sciences sociales au Brésil et en France.

Installé en France au début des années 1990, Afrânio est élu en 1995 Maître de conférences à l'Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales. Il mène de nombreuses recherches sur les héritages de la société esclavagiste dans le monde contemporain, sur les formes de reconversion des élites agraires, sur la vie intellectuelle au XXe siècle, sur les transformations du monde agricole brésilien et sur la circulation internationale des chercheurs et des doctorants.

Il s'intéresse beaucoup aux activités du Réseau Acteurs Emergents (RAE), initié en 2000, et qui devient en 2010 le Réseau Interdisciplinaire Afrique Monde (RIAM), participe à plusieurs séminaires et colloques, présente avec Leticia Canedo une communication au colloque de Casablanca en 2009 sur « Formation à la recherche au Brésil et concurrence

1. Professeur titulaire, Université d'Ottawa, Faculté des sciences sociales, École de travail social [Full Professor, University of Ottawa, Faculty of Social Sciences, School of Social Work].

mondialisée des agences de recherche scientifique » cherche à développer les questions des circulations d'étudiants et de chercheurs entre Brésil et Afrique et aussi entre Afrique et pays anciennement communistes.

Le décès d'Afrânio Raul Garcia, fidèle, généreux, intellectuel collectif profondément humain, et grand anthropologue engagé, nous frappe tous et toutes. Au nom du RIAM, nous exprimons nos affectueuses condoléances à Marie-France Garcia-Parpet et à toute la famille d'Afrânio et de Marie France.[1]

Le Groupe de Coordination du Réseau
International Afrique Monde (RIAM)

*

Ioan Drăgan (1931-2024)

Către sfârşitul anului trecut ne-a părăsit pentru totdeauna profesorul Ioan Drăgan, la o vârstă venerabilă şi după o îndelungată carieră politică, ştiinţifică şi universitară.

A fost printre pionierii sociologiei renăscute în anii '60 ai secolului trecut, încercând şi chiar reuşind să se ataşeze de sociologie, o ştiinţă încă renegată pe când el îşi făcea studiile universitare. De numele său se leagă publicarea în 1971 a unei ample antologii a sociologiei franceze contemporane unde şi-au găsit loc mai toţi sociologii francezi postbelici importanţi la acel moment, fără discriminare ideologică. Editată împreună cu Ion Aluaş, antologia a slujit cu deplin folos celor care în acei ani, într-o societate încă foarte puţin deschisă, se pregăteau în domeniul sociologiei.

Fiind şeful Catedrei de sociologie de la Universitatea din Bucureşti până în 1978 când, şi în ciuda demersurilor sale şi ale altora, însă foarte puţini, conducerea de partid a decis desfiinţarea secţiei de sociologie din Bucureşti (care ajunsese la 80 de absolvenţi anual), a trebuit să accepte, ca un soldat disciplinat decizia şefilor săi cu care nu putea fi de acord. Perseverent, profesorul Drăgan a continuat să fie implicat în destinele sociologiei, deşi ar fi putut să renunţe, plecând la Academia „Stefan Gheorghiu" sau dedicându-se diplomaţiei culturale ca secretar al Comisiei române pentru UNNESCO. A ales totuşi să rămână director al Centrului de Cercetări Sociologice din Bucureşti, una dintre ultimele redute ale sociologiei în acea perioadă. Colegii care au lucrat în acel mic nucleu de sociologie, atâţia câţi mai sunt, îşi amintesc de figura dinamică, însufleţitoare pe care o afişa directorul lor, încercând aşa cum face un cârmaci de corabie în marea învolburată să ii călăuzească spre ape mai liniştite. Una din consecinţe a fost că aceşti colegi şi subalterni, odată ajunşi la ţărmul libertăţii în 1990, i-au prelungit mandatul de director într-o vreme când răzbunările şi defulările erau la ordinea zilei. Aşa că a mai condus Institutul de sociologie încă şapte ani.

Ulterior, profesorul Drăgan s-a retras, alături de câţiva colaboratori în fruntea unui mic laborator de studii asupra culturii media pe care l-a condus până după anul 2000. În această ultimă parte a carierei s-a aplecat şi mai mult către activitatea didactică prin masterate şi studii doctorale (inclusiv prin conducerea unor doctorate în co-tutelă, alături de colegi de la prestigioase universităţi din Franţa). De asemenea, şi-a legat numele de o serie de proiecte

1. *Psihologia Socială* a publié un Entretien avec Afrânio Raul GARCIA Jr., «Les frontières internationales des sciences sociales. Itinéraires d'un intellectuel collectif», in *Psihologia Socială*, nr. 42, 2018, pp. 21-54.